

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

ועדת נכים תגמולים ושיקום

ת"א, ט"ז חשוון תשע"ז
17 נובמבר 2016
00932216

לכבוד
חה"כ אבי (משה) דיכטר
יו"ר ועדת חוץ וביטחון
כנסת ישראל

מכובדי,

**הנדון: התייחסות לשכת עורכי הדין לתזכיר חוק התכנית הכלכלית
לשנים 2017 ו-2018 (תיקוני חקיקה) התשע"ו - 2016**

נייר עמדה

לקראת הדיון שיתקיים ביום שני, כ' בחשוון התשע"ז, 21/11/2016, בוועדה בראשותך, בנושא הצעת החוק שבנדון, ברצוננו להציג את עמדת לשכת עורכי הדין באמצעות ועדת נכים, תגמולים ושיקום לגבי ההצעה המתגבשת:

עמדת לשכת עורכי הדין היא כי, הצעת החוק לוקה בחסרים ניכרים לצד פגיעה משמעותית וחמורה ביותר בציבור החיילים, לרבות משרתי הסדר והקבע.

צבא ההגנה לישראל הינו צבא העם, וככזה יש להגן על זכויות החיילים, משרתי הסדר והקבע ולא לפגוע בהם ולשלחם למוסד לביטוח לאומי. עפ"י דברי ההסבר לחוק הנכים תגמולים ושיקום התשי"ט - 1959, וההלכה הפסוקה, מדובר בחוק סוציאלי ויש לפרשו ככזה. לא ניתן לקבל מצב בו עפ"י התזכיר חיילי צבא הקבע מוצאים מתחולת חוק הנכים ומועברים למוסד לביטוח לאומי.

עמדת הלשכה היא כי יש צורך בתיקון מהותי של התזכיר, כמפורט בעיקרי הדברים להלן.

כמו כן, התזכיר פוגע קשות בחיילי שירות סדיר ומילואים. הגיוס לצה"ל בחובה ובמילואים, הינו גיוס חובה מנדטורי ואינו מלווה באקט רצוני. מי שאינו מתגייס ואינו מחזיק בידיו עילה רפואית או סוציאלית ראויה להימנעותו מגיוס ושירות - נענש בחומרה. בכפוף לכך, מדינת ישראל מחויבת בשמירה על מעמדם המוסרי

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

והערכי של המשרתים בצה"ל, שאם לא כן יוסר הבסיס הקיומי של צה"ל כצבא העם - והוא יתפרק. האם ישלחו הורים את ילדיהם לשרת ביוזעם שבנם יופנה למפתנו של הביטוח הלאומי, ככל אזרח אחר שלא תרם לצה"ל ולמדינת ישראל!?

צמצום תחולת חוק הנכים, והעברת חלק ניכר מהנפגעים, תוך ועקב השירות הצבאי, לאחריות המוסד לביטוח לאומי, ולפי מבחני הביטוח הלאומי, תגרום הן לנזק רב למשרתים בצה"ל, בשירות חובה, סדיר, מילואים וכו', והן להורדת המוטיבציה לשירות.

1. לגבי משרתי קבע: כאמור, אין לקבל את התיקון המוצע ולפיו חיילי צבא קבע אשר חלו במחלות כלשהן, מכל סוג שהוא, לא יוכרו כנכי צה"ל. (ר' התיקון המוצע בסעי' 1 (2)).

התיקון המוצע קובע כי רק חיילים בשירות סדיר יוכרו כנכי צה"ל במידה וחלו במחלה או החמרת מחלה בתקופת שירותם שנגרמה או הוחמרה עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי. תיקון זה יפגע קשות במשרתי קבע שחלו במהלך ועקב שירותם, וזאת במובחן ובשונה מהחוק והפסיקה דהיום.

דוגמא: חייל משרת קבע בן 22 שחלה בנפשו לאחר מבצע צבאי וכתוצאה ממנו – לא יוכר כנכה צה"ל וישלח למוסד לביטוח לאומי! בעוד שחייל בסדיר שנלחם יחד איתו וחלה בנפשו- כן יוכר! לא ניתן לבצע הפרדה כזו בין דם לדם!

דוגמא: חייל קבע בן 28 שלקה בסוכרת לאחר שהשתתף במבצע / ארוע צבאי – עפ"י התיקון המוצע לא יוכר כנכה צה"ל וישלח למוסד לביטוח לאומי!

מדובר למעשה בתיקון רטרואקטיבי במהותו, שהרי החיילים, בעת שחתמו לשירות קבע, ידעו כי הם חוסים תחת המטריה של חוק הנכים (תגמולים ושיקום) התשי"ט – 1959, והוצאתם מתחולת החוק מהווה פגיעה מהותית וקשה בציבור שלם של משרתי קבע.

2. הגדרת המונח " נכות " בסעי' 1 א' (1)

המונח מצמצם ביותר, ומגדיר "חבלה" בלבד, המוגדרת כ "נזק אנטומי לגוף שנגרם במישרין מגורם פיזי חיצוני באירוע מסוים וכן הפרעות בתר חבלתיות (PTSD)". התזכיר מוציא מתחולת החוק חבלות המוכרות כקשורות לשירות הצבאי מימים ימימה עפ"י חוק הנכים (תגמולים ושיקום) כגון: פריצות דיסק/ בלטי דיסק/ נזקים לברך (מיניסקוס/ רצועות/ פיקה), שברי מאמץ וכו' שהרי עפ"י התיקון המוצע הן אינן כלולות בתחולת הגדרת הנכות. מדובר בפגיעות שכיחות, לעיתים על רקע ארוע חריג ולעיתים על רקע שחיקה עקב פעילות פיזית.

יש להרחיב את משמעות המונח "חבלה" בסעי' 1 א' (1) לתזכיר, ולא להחילו רק על אירוע תאונתי כהגדרתו בפוליסות ביטוח.

איננו עוסקים בפוליסות ביטוח אלא בחיילי צה"ל המתגייסים לצה"ל לשירות חובה

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

ומילואים ושירותם הוא מנדטורי ולא וולנטרי. לפיכך, יש לכלול במונח "חבלה", ככל שהוא מתייחס לחיילי שירות סדיר, קבע ומילואים, אף פגיעות שהן כתוצאה ממיקרו-טראומות, ומחלות מקצוע, כמקובל בחוקי הביטוח הלאומי, הנגרמות עקב שחיקה, ואו פעולות/חבלות החוזרות ונשנות.

עבור חיילי החובה, תקופת השירות בצה"ל מתחילה עם הגעתם לבגרות משפטית (גיל 18), בד"כ בסמוך לסיום לימודים תיכוניים, ובטרם החלו את השתלבותם בחיי העבודה האזרחיים. מדובר בצעירים, המתגייסים מכח חוק, ולא מבחירה חופשית, לתקופה מוגדרת, במהלכה הם מקבלים שכר חודשי סמלי. בתקופה זו אין להם בד"כ מקור הכנסה נוסף, ולרובם אין ביטוחים פרטיים (ביטוח חיים, אבדן כושר עבודה). התזכיר מצמצם קשות את ההכרה בהם, ואין לאפשר זאת.

3. **מועמדים לשירות בטחון וקד"צ (סעי' 2 לתזכיר):** יחידות ההתנדבות וקד"צ: כיום מעמדם של המועמדים ליחידות התנדבות (המשתתפים בימי מיון וגיבושים) ושל חניכי קד"צ, אינו מוסדר בחוק, אלא בהוראת נוהל. (המ"ב 48.11). בהתאם לנוהל, מוכרת זכאות לפי חוק הנכים/ חוק משפחות, במקרה של חבלה תוך ועקב הפעילות, כולל בדרך אל הפעילות וממנה. מכל הבחינות, אוכלוסייה זו קרובה יותר לחיילי חובה ומעמדה צריך להיות משווה אליהם ולא כפי שקובע התזכיר. עפ"י התזכיר, מעמד מועמדים לשירות בטחון המתייצבים לימי גיבוש, בחינת כושר, קורסים קדם צבאיים (למעט הכשרת נהיגה) מעמדם יהיה כשל משרתי קבע! דהיינו, מועמדים אלו שייפגעו במהלך ימי גיבוש ישלחו למוסד לביטוח לאומי! לא ניתן לקבל זאת. אין זה ערכי ומוסרי שבחור צעיר עם מוטיבציה לשרת ביחידה מובחרת ולתרום לצבא, שברוב המקרים הוא קטין ביום הפציעה (ימי סיירות וגיבושים נערכים בדרך כלל כאשר המלש"ב בכיתה יב') יופנה לוועדות רפואיות של הביטוח הלאומי. ואם ייפצע החייל בגיבוש בעודו מלש"ב ותחול החמרה בפציעה והחייל יקבל פרופיל 24 / 21, לא ניתן לקבל מצב בו דינו להישלח לוועדה של המוסד לביטוח הלאומי.

4. **התזכיר אף פוגע קשות באלמנות ויתומי צה"ל.** ר' לענין זה סעי' 18 לתזכיר. עפ"י התזכיר, חייל קבע שנפטר עקב מחלה שקרתה תוך ועקב שירותו - לא יוכר כחלל צה"ל. לא ניתן לקבל זאת!

5. **תיקון החזקה בסעיף 2ב' לחוק משפחות חיילים שנשפו במערכה (תגמולים ושיקום) התש"י - 1950.**

נוסח הסעיף כיום: "2ב. לענין חוק זה, חייל שמת כתוצאה מחבלה, ממחלה או מהחמרת מחלה, שאירעו בתקופת שירותו, רואים אותו כמי שמת עקב שירותו זולת אם הוכח היפוכו של דבר. כלומר, אם הפטירה ארעה בתוך תקופת השירות רואים אותה כנגרמת עקב השירות זולת אם הוכח היפוכו של דבר". המטרה בחוק כפי שקיים מזה שנות דור, הינה להקל על המשפחות, שבהעדר הנספה, קשה להן לדעת ולהוכיח מה היו תנאי השירות, במהלכו נפטר יקירם.

נוסח התזכיר המוצע מחמיר ביותר וכולל הגבלה כפולה: כל מי שאינו בשירות קבע - יחשב כמי שמת עקב שירותו אם התקיים בו אחד מאלה –

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

1. נפטר כתוצאה מחבלה שארעה בתקופת שירותו זולת אם הוכח היפוכו של דבר.
 2. נפטר כתוצאה ממחלה או מהחמרת מחלה שארעו בתקופת שירותו בשל מאורע או תנאי שירות יחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי, זולת אם הוכח היפוכו של דבר.
- לפי הנוסח המוצע, החייל נחשב כמי ש "מת עקב השירות" אם נפטר כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה שארעו בשל תנאי השירות היחודיים, כלומר עליו להוכיח תנאי שירות יחודיים וקשר סיבתי כדי שיחשב כמי שמת עקב השירות. החזקה הקיימת כיום, בוטלה כליל בתזכיר, הדורש להוכיח תנאי שירות יחודיים וקשר סיבתי.
- בנוסף, הניסוח אינו ברור. למה הכוונה "זולת אם הוכח היפוכו של דבר" ? שהרי עפ"י הניסוח גם אחרי שהוכחו הקשר והמיוחדות, ינסה קצין התגמולים – אגף השיקום להוכיח ההיפך!
6. **התדיינות מקבילות – המוסד לביטוח לאומי מול אגף השיקום**: אין לקבל את הנוסח המוצע לפיו במקרים בהן יהיו התדיינות מקבילות לפי חוקי השיקום והביטוח הלאומי, הטיפול לפי חוק הביטוח הלאומי יושהה עד קבלת החלטת קצין התגמולים. מצב זה עלול לגרום לנזק רב לחיילים. יש לקבוע תקופת זמן מוגבלת ומוקצבת בזמן, לצורך קבלת החלטת קצין התגמולים, שאחרת יגרם מצב בו חייל ימתין ללא קצבה וללא הכרה, לא של המוסד לביטוח לאומי ולא של אגף השיקום, בלא יכולת לפרנס עצמו.
- המשמעות היא כי יהיו נפגעים שלא יקבלו כל תגמול, או תמיכה, לאורך תקופה ארוכה עד קבלת החלטת קצין התגמולים (ברור תביעה, כולל ערעור, עשוי לארוך שנים). התוצאה חמורה במיוחד כשמדובר בחיילי חובה שרובם ככולם מחוסרי ביטוחים פרטיים.
7. המזכר המוצע יגרום לעומס רב ביותר על הביטוח הלאומי, ויש לבדוק קודם לכול, האם המוסד לביטוח לאומי ערוך לטיפול בחיילים הרבים שיפנו אליו לאור התיקונים המוצעים, קודם לתיקון. המוסד לביטוח לאומי אמור לקבל שיפוי מהמקורות הרלבנטיים- משמע, העברה מכיס אחד למשנהו, שאינה מובילה לחסכון כהוא זה.

בכבוד רב,

ענת גינזבורג, עו"ד

יו"ר ועדת נכים תגמולים ושיקום
של לשכת עורכי הדין בישראל

העתקים:

אפי נוה, עו"ד – ראש לשכת עורכי הדין
אורי אלפרסי – מנכ"ל לשכת עורכי הדין
מזל נייגו-פיטוסי, עו"ד – ממונה חקיקה, לשכת עורכי הדין
רוית טוכמן, עו"ד – ממונה פורום נזיקין, לשכת עורכי הדין